

LAIHIAN KUNTA

86 §

Lausunto ympäristöministeriölle valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista
LAIDno-2016-131

Valmistelija/lisätietoja antaa maanmittausinsinööri Anna Annila, puh. 0500 868 127.

Ympäristöministeriö pyytää 15.01.2016 päivätyssä lausuntopyynnössä Laihian kunnan lausuntoa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista. Inventointi on toteutettu vuosina 2010–2014. Inventoinnin yhteydessä on tehty ympäristövaikutusten arviointi eli SOVA-lain mukainen ympäristöselostus. Lausunnot pyydetään toimittamaan 15.03.2016 mennessä.

Tällä hetkellä voimassa olevat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on vahvistettu vuonna 1995. Alueita on 156 kappaletta. Uusi ehdotus valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista sisältää 183 kohdetta. Näiden on tarkoitus korvata vuonna 1995 vahvistettu aluelistaus valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkoittamana viranomaisinventointina.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet merkitään mm. maakuntakaavaan. Laihian alueelle ei ole vuonna 1995 määritelty valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Voimassa olevassa Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on kuitenkin merkitty sinisellä vaakaviivoituksella Rudolta Kylänpäähän ulottuva laaja alue seuraavin määritelmän:

”Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas alue. Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.”

Maakuntakaavaan aluemerkinä on tullut jostain muusta maisema-alueaselvityksestä ja on täten määritelty maakuntakaavaan samanarvoiseksi, kuin mitä varsinaiset vuonna 1995 vahvistetut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat. Sama alue on myös kunnanvaltuuston 16.2.2015 hyväksymässä Kirkonseudun osayleiskaavassa.

Kaavamerkinän määritelmä on seuraava:

”Pohjanmaan maakuntakaavan mukainen valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.”

Ote Pohjanmaan maakuntakaavasta 2030 (sinisellä vaakaviivoituksella Rudolta Kylänpäähän ulottuva laaja alue) on nähtävillä kokouksessa.

Kyseinen Kirkonseudun osayleiskaava ei ole vielä lainvoimainen, sillä se on valituksen johdosta hallinto-oikeuden käsittelyssä. ./..

Kun verrataan nyt lausunnolla olevaa Laihianjoen kulttuurimaisema-aluetta maakuntakaavan maisema-aluerajaukseen, on nyt ehdolla oleva Laihianjoen kulttuurimaisema-alue hieman pienempi. Aluerajausta on karsittu siten, että pois ovat jääneet Maunulantien ja Kyröntien välinen alue, taajama-alue VT3:n eteläpuolella sekä Perälän ympäristö. Laajennusta uuteen alueeseen on tehty Kylänpäästä Kuusistonmäkeen ulottuvana kaistaleena valtatie molemmin puolin.

Ehdotettu Laihianjoen kulttuurimaisema on valittu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi erityisesti laajan viljelyskäyttöön otetun jokivarsitasangon vuoksi. Alueella on runsaasti arvokasta pohjalaista rakennusperintöä sekä perinteisiä kyläkokonaisuuksia. Alue on entuudestaan jo maakunnallisesti arvokas maisema-alue, jota esitetään inventointien perusteella valtakunnallisesti arvokkaaksi. Alueen pinta-ala on 5707 ha, josta maatalousalueita on lähes 4000 ha.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnallisten maisema-alueiden säilyminen tulee varmistaa alueidenkäytössä. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi kaavoituksessa ja rakentamisessa tulee huomioida nämä nyt ehdolla olevat alueet. Kaavoituksessa tulee varmistaa, että valtakunnallisten maisema-alueiden arvot säilyvät. Tämä tapahtuu siten, että kaavoituksen yhteydessä selvitetään suunnitellun maankäytön vaikutukset arvokkaisiin maisema-alueisiin. Sen vuoksi arvokkaat maisema-alueet on merkitty mm. maakunta- ja yleiskaavaan.

Arvokkaiden maisema-alueiden itseisarvona ei ole estää maiseman kehitystä eikä vaikeuttaa nykyisten maatalouselinkeinojen harjoittamista. Maisema-alueiden avulla pyritään pikemminkin ohjaamaan alueiden kehittämistä niiden ominaispiirteet sekä historiallinen kehitys huomioiden. Oleellista on, että maisema-alueilla tapahtuva muutos ei ole ristiriidassa inventoinnissa tunnistettujen maisema-arvojen kanssa. Valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen haitallisesti vaikuttava rakentaminen tulee sijoittaa alueen ulkopuolelle ja sellaiselle etäisyydelle, että arvokkaan maisema-alueen arvot voidaan turvata.

Varsinaiseen rakennuslupaprosessiin valtakunnalliset maisema-alueet eivät vaikuta. Arvokkaalle maisema-alueelle haettavien lupien yhteydessä ei tarvitse pyytää lausuntoa esimerkiksi ELY-keskukselta tai Museovirastolta, ellei alue ole erityisesti määritelty luonnonsuojelualueeksi tai maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi. Rakennuslupaprosessissa valtakunnalliset maisema-alueet otetaan huomioon siten, että arvioidaan MRL:n säännöksen mukaisesti, soveltuuko rakentaminen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Mm. suunnittelutarvealueella luvan myöntämisen yhteydessä tulee arvioida myös se, onko rakentaminen maisemalliselta kannalta sopivaa.

Lausuntopyynnön kohteena olevat asiakirjat ovat ympäristöministeriön internet-sivuilla osoitteessa ym.fi/maisemakuuleminen.

Rakennus- ja ympäristölautakunta on 08.03.2016 § 19 antanut asiassa oman lausuntonsa seuraavasti:

Laihian alueelle ei ole vuonna 1995 määritelty valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Voimassa olevassa Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on kuitenkin merkitty sinisellä vaakaviivituksella Rudolta Kylänpäähän ulottuva laaja alue: *"Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas alue."* J..

Sama alue on myös kunnanvaltuuston 16.2.2015 hyväksymässä Kirkonseudun osayleiskaavassa. Kaavamerkinnän määritelmä on seuraava:

”Pohjanmaan maakuntakaavan mukainen valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.”

Kyseinen Kirkonseudun osayleiskaava ei ole vielä lainvoimainen, sillä se on valituksen johdosta Hallinto-oikeuden käsittelyssä.

Kun verrataan nyt lausunnolla olevaa Laihianjoen kulttuurimaisema-aluetta maakuntakaavan maisema-aluerajaukseen, on nyt ehdolla oleva Laihianjoen kulttuurimaisema-alue hieman pienempi. Aluerajausta on karsittu Laihian keskusta-alueella siten, että pois ovat jääneet Maunulantien ja Kyröntien välinen alue, taajama-alue VT3:n eteläpuolella sekä Perälän ympäristö. Laajennusta uuteen alueeseen on tehty Kylänpäästä Kuusistonmäkeen ulottuvana kaistaleena valtatie molemmin puolin.

Laihian Kirkonseudun osayleiskaavan päivityksen yhteydessä vuonna 2014 tehtiin maisemaselvitys, jossa on arvioitu osayleiskaavan maisemavaikutuksia, mikäli yleiskaavan alueiden käyttö toteutuu siten kuin se kaavaan on merkitty. Maisemaselvityksessä on arvioitu mm. seuraavat alueet, jotka sijoittuvat ehdolla olevalle valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle tai sen läheisyyteen. Alla näiden osalta esille tulleita asioita. Tarkempi arviointi löytyy itse maisemaselvityksestä.

1. Maunula: Valtatiehankkeen uudet eritasojärjestelyt muokkaavat alueen maisemakuvaa merkittävästi ja pirstaloivat peltomaisemaa. Alue muuttuu selkeästi rakennetuksi taajamaympäristöksi.

2. Maunulan TY-aluevaraukset: Peltoalueet ovat tavanomaista peltoaluetta, joiden rakentamiselle ei ole maisemallista estettä. On kuitenkin huomioitava läheiset arvokkaat mäkikylät, niiden näkymät ja viihtyisyys.

3. Keskustan kerrostalot: Korkeampi rakentaminen sijoittuu taajamarakenteeseen siten, että vaikutukset kulttuurihistoriallisesti tai maiseman vaalimisen kannalta arvokkaalle alueelle ovat suhteellisen vähäisiä.

4. Kupparlan/Hulmin alue: Uusien asuinalueiden laajentuminen alueella on perusteltua, koska se on jo nyt osittain rakentunut taajamamaiseksi asuinalueeksi. Maastonmuodot ja maisemarakenne tulee kuitenkin huomioida, samoin säilyttää alueelle sen luonteeseen kuuluvia maisemapeltoja.

5. Santaloukontien varsi: Sopii kehitettäväksi nauhamaisena kyläasutuksena siten, että asutus jäsentyy luontevasti kaavamaisuutta välttäen.

Voimaantuloa vaille valmis Laihian Kirkonseudun osayleiskaava sisältää TY-aluevarauksia (TY = Teollisuusalue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia) Maunulassa rautatien eteläpuolella Maunulantiestä lähes Potilantiehen saakka. Maunulantien länsipuolella olevalle ensimmäiselle TY-alueelle on valmisteilla asemakaava uusille teollisuustonteille. Alueelle on lisäksi rakenteilla uudet massiiviset valtatiejärjestelyt, jotka jo itsessään muokkaavat maisemaa. Laihian kunta katsoo, että kyseiselle alueelle valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen osoittaminen ei välttämättä ole tarkoituksenomaista TY-kaavamerkintöjen vuoksi ja etenkin, kun valtatie rakennustyöt ovat jo täydessä käynnissä ja toteutumassa. ./..

Laihia on kasvava kunta, jonne rakennetaan jatkuvasti lisää. Maisemavaikutusten tulkinnan tulisi olla linjassa Kirkonseudun osayleiskaavaa varten tehdyn maisemaselvityksen kanssa (josta yllä muutamia mainintoja), mikäli valtakunnallisesti arvokas maisema-alue vahvistuu esitetyn kaltaisena. Arvokkaat maisema-alueet eivät saa liian tiukasti rajoittaa kunnan kehitystä. Toki valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet tuovat myös turvaa sille, että yhtenäisiä peltoalueita säilyy viljelyskäytössä, mikä on Laihian kaltaisessa maaseutukunnassa tärkeää. Ideaalisessa tilanteessa arvokkaat maisema-alueet edistävät ihmisten viihtymistä alueella, mahdollistavat eri elinkeinojen harjoittamisen sekä tarpeen mukaan ja hyvin suunniteltuna uuden rakentamisen kyseisillä alueilla.

Lisäksi todetaan, että Laihianjoen kulttuurimaiseman aluekuvausta tulisi päivittää seuraavilta osin. Laihianjokivarren maatalousalueella ei nykyään sijaitse kymmeniä karjatiloja, vaan luku on alle kymmenen. Tekstissä mainitaan Ylipotilan luhti, oikea nimi on Ylipotin luhti.

Esittelijän ehdotus:

Kunnanhallitus päättää yhtyä Laihian kunnan rakennus- ja ympäristölautakunnan 08.03.2016 § 19 antamaan lausuntoon.

Esittelijän kokouksessa muuttama ehdotus:

Kunnanhallitus päättää esittää lausuntonaan seuraavaa:

Laihian alueelle ei ole vuonna 1995 määritelty valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Voimassa olevassa Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on kuitenkin merkitty sinisellä vaakaviivituksella Rudolta Kylänpäähän ulottuva laaja alue seuraavin määritelmien: ”Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokas alue. Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee edistää alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus.”

Laihia on kasvava kunta, jonne rakennetaan jatkuvasti lisää. Maisemavaikutusten tulkinnan tulee olla linjassa Kirkonseudun osayleiskaavaa varten tehdyn maisemaselvityksen kanssa.

Laihian kunta näkee edellämainitut kohdat riittävän ohjaaviksi kunnan kaavoitukseen eikä siten näe tarpeelliseksi alueellaan merkitä valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Laihian kunta pystyy omilla päätöksillään ja toimillaan vaalimaan kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä ja maisemaa.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti esittelijän tekemän ehdotuksen.